

N:o 45.

Af friherre **A. T. Adelswärd**, om skrifvelse till Kungl. Maj:t
angående en grufgeologisk undersökning rörande inom
landet befintliga fyndigheter af malm och stenkol m. m.

Den såväl inom som utom Riksdagen förda diskussionen om den s. k. malmfältsfrågan har gifvit vid handen, huru ofantligt olika åsikterna om densamma äro. En väsentlig orsak härtill torde vara, att fullt säkra fakta om den viktigaste utgångspunkten för frågans riktiga bedömande saknas. Ingen officiell beräkning öfver malmtillgångarnas storlek finnes, och de på enskild väg gjorda undersökningarna och beräkningarna häröfver hafva lämnat i hög grad skiljaktiga resultat.

Det synes därför uppenbart, att den första åtgärd, som borde vidtagas för lösningen af den norrländska malmfältsfrågan, vore, att genom statens försorg en uttömmande och fullt saklig utredning verkställdes om såväl de nu under brytning varande som eljest kända malmförekomsterna i Norrland med hänsyn till dessas storlek, beskaffenhet och värde.

Man vet redan, att tillgången på kända fosforhaltiga järnmalmer i Lappland är så stor, att den sannolikt skulle medgifva en årlig brytning af millioner ton under sekler. Då man likväl måste anse, att en noggrann undersökning för erhållandet af fullt tillförlitliga siffror angående dessa malmer är af nöden, föres tanken ofrivilligt till frågan, om icke en liknande undersökning vore af minst lika stor vikt för de sedan länge kända och under brytning varande förekomsterna i andra delar af landet af fosforfri järnmalm, af hvilken malm vår urgamla svenska järnhandtering är helt och hållet beroende. Det har förebragts beräkningar, utvisande, att de kända tillgångarne af dylik malm i de gamla bergslagerna icke skulle

räcka för nuvarande brytning mer än mellan 30 à 40 år framåt. Man må hoppas och tro att dessa beräkningar äro alltför pessimistiska, men blotta möjligheten att de vore riktiga manar till att utan uppskof åtminstone föranstalta om erforderliga undersökningar och äfven vidtaga åtgärder för att om möjligt förekomma den hotande malmbristen, hvilken skulle verka ruinerande på vår järnhandtering, så länge denna måste grundas på smältning af fosforfria malmer med träkol. Ett för hastigt utbrytande af dessa malmer måste alltså innebära en mycket större nationalekonomisk fara än utbrytandet af de fosforhaltiga malmerna i Norrland.

Utom järnmalmförekomsterna inom hela landet anser jag emellertid, att den undersökning, som jag härmed har för afsikt att föreslå, samtidsigt bör omfatta jämväl andra malmer och stenkol äfvensom öfriga mineral- eller bergartsfyndigheter, som kunna blifva föremål för tekniskt tillgodogörande, såsom apatit, marmor m. m.

Om också järnmalmerna för vårt land äro att betrakta såsom de viktigaste, är betydelsen af de öfriga, särskildt af stenkol och kopparmalm, icke att underskatta. Under långa tidsperioder har Sverige varit ett af Europas mest kopparproducerande länder, och tillverkningen af denna metall har utgjort en af landets förnämsta inkomstkällor. Numera uppgår koppartillverkningen till en obetydlighet och likväl finnes en myckenhet kända kopparmalmsfyndigheter, af hvilka många varit föremål för bearbetning vid olika tillfällen, men blifvit öfvergifna icke därför att fyndigheten upphört, utan oftast på grund af ofullständiga undersökningar och bristande planmässighet i arbetet. De förutsättningar, som inom vårt land finnas för elektriska anläggningar i mycket stor omfattning, göra att behovet af koppar alltid måste blifva stort, hvarför det också vore af betydelse att den producerades inom landet.

En så vidtomfattande undersökning och beräkning af landets naturtillgångar af ofvannämnda slag måste gifvetvis taga mycken tid i anspråk och medföra dryga kostnader. Det torde bland annat blifva nödvändigt att åtminstone för vissa undersökningar anlita utländska experters och grufgeologers medverkan. Men jag är lifligt öfvertygad om att den tid och de kostnader, som komma att nedläggas på ett dylikt företag, äro långt ifrån bortkastade, utan säkerligen komme att gifva mångdubbelt igen. För staten liksom för den enskilde måste det vara af vikt att föra noggrann räkenskap öfver sina tillgångar och att veta hvad man äger och hvad man har att bygga på för framtiden.

Hos oss ställer man sig ofta tveksam mot ett nytt företag, om man icke vet, att något liknande redan blifvit gjordt utomlands. Jag vill därför icke underlåta att framhålla, att undersökningar af nu ifrågakvarande

slag förekomma i flera olika länder. I Amerikas Förenta Stater pågå sedan flera år tillbaka af staten anordnade omfattande grufgeologiska undersökningar inom alla delar af landet. I Tyskland har en kommission varit tillsatt för att uppgöra program till en ingående undersökning af de geologiska förhållandena i hela landet, en verklig »inventering» af alla för industrien användbara mineral- och bergarter. I England hafva två kungl. kommissioner, af hvilka den ena för få år sedan afslutat sina arbeten, verkställt vidlyftiga utredningar angående storleken af detta lands stenkolsfyndigheter.

I Sverige hafva också försök gjorts att få till stånd åtgärder från statens sida i nu omhandlade syfte. År 1898 gjorde Värmländska bergsmannaföreningen framställning till Kungl. Maj:t om officiell utredning angående landets järnmalmsfyndigheter. Inom Riksdagen hafva vid olika tillfällen motioner väckts företrädesvis afseende djupborrningar i Skåne för undersökning af därvarande stenkolsflötser. År 1904 ingaf jag en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran att åtgärder måtte vidtagas för att under vissa villkor understödja enskilde, som vore villiga nedlägga penningar på planmässiga undersökningar i stor skala af malm-, mineral- och stenkolsfyndigheter genom tillhandahållandet af billiga lån efter liknande grunder som för statslån, hvilka nu utlämnas till understödjandet af andra näringar, såsom odlingslån, lån till rederier, s. k. manufakturlån m. fl. Denna framställning har nyligen blifvit af Kungl. Maj:t afslagen med stöd af afstyrkande yttranden af kommerskollegium och några bergmästare.

Jag hemställer vördsamt, att det utskott, som får till behandling denna min motion, måtte taga del af ofvannämnda handlingar.

Kommerskollegii afstyrkande af min framställning synes grunda sig uteslutande därpå, att — i öfverensstämmelse med den af järnkontoret uttalade åsikten om järnhandteringen — bergverksrörelsen mer och mer utvecklade sig till storindustri och att denna utan statens medverkan vore i stånd att verkställa undersökningar för att vinna erforderliga nya malmtillgångar. Det förefaller som om detta skäl snarare borde leda till en alldeles motsatt slutsats, nämligen den, att i samma mån malmförädlingen öfvergår till storindustri och åtgången och behovet af malm därigenom ökas, blir det af så mycket större betydelse, att malmtillgången är för lång tid framåt känd och betryggad. De afstyrkande bergmästarnes motivering tyckes kunna sammanfattas i det ofta hörda skälet, att »det är bra som det är», och att då malmbrytningen i vissa fall har ökats och en och annan grufva blifvit åter upptagen från ödesmål, så finnes ingen anledning från statens sida att befordra en ökad grufdrift eller uppmuntra bearbetandet af flera fyndigheter — i ett af utlåtandena uttalas t. o. m.

den meningen, att om något skulle göras, så borde det snarare bestå i att motverka en för hastig utveckling!

Då jag omöjligen kan påverkas af sådana skäl, vidhåller jag min åsikt om den stora nytta för vår bergshandtering och nationalekonomi, åtgärder i ofvan angifna syfte skulle medföra, och får därför vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t tacktes

dels låta snarast möjligt af fullt sakkunniga fackmän verkställa en grufgeologisk undersökning om storleken, beskaffenheten och värdet af inom landet befintliga fyndigheter af malm och stenkol samt andra mineral och bergarter, som kunna blifva föremål för tekniskt tillgodogörande, och

dels äfven låta verkställa utredning angående bildandet af en fond, ur hvilken lån skulle under vissa förutsättningar utlämnas till enskilde, som vore villiga att företaga planmässig försöksbearbetning af fyndigheter af ofvannämnda slag i likhet med de statens lånefonder, som redan finnas för understödjande af flera andra näringar.

Stockholm den 23 januari 1907.

Theodor Adelswärd.